

Nejlevnější
nabídka

Pracovní
práva

JAK NAKUPOVAT POČÍTAČE V SOULADU SE SOCIÁLNÍMI A EKOLOGICKÝMI KRITÉRII

Čekejte

STISKNĚTE
TLAČÍTKO

Jak nakupovat počítače v souladu se sociálními a ekologickými kritérii

Vydavatel českého vydání:

Ekumenická akademie Praha

Na Míčáncích 1, 101 00 Praha 10,

Tel. a fax: + 420 272737077, ekumakad@ekumakad.cz; www.ekumakad.cz; www.fair-bio.cz

Vydavatelé německého originálu (duben 2009):

Weltwirtschaft, Ökologie & Entwicklung e.V. (WEED)

(Světové hospodářství, ekologie a rozvoj)

Kancelář v Berlíně: Eldenaer Str. 60 | 10247 Berlín

Tel.: +49(0)30 27582163 | Fax: +49(0)30 27596928

weed@weed-online.org

www.weed-online.org

www.pcglobal.org

Kancelář v Bonnu: Bertha-von-Suttner-Platz | 1353111 Bonn

ICLEI – Local Governments for Sustainability

Europasekretariat GmbH

Leopoldring 3 | 79098 Freiburg i.Br.

www.iclei-europe.org

Autor/autorky: Florian Butollo, Johanna Kusch, Tine Laufer (WEED)

Spolupracovali: Peter Defranceschi, Philipp Tepper (ICLEI)

Konečná redakce: Sarah Bormann (WEED)

Úprava: Julia Schnegg

Z němčiny přeložila Alena Nováková

Fotografie:

Titulní stránka: Pracovnice společnosti Xinmao Science and Technology Company Limited kontroluje v továrně v Šen-čenu na jihovýchodě Číny základní desku počítače, 2003.

Foto: dpa

Strana 13: Dělnice kontroluje čipy v továrně Intelu v Šanghaji, 2001. Foto: Gao feng

+++ (c) dpa – Report+++

Strana 27: Čínské dělnice kontrolují základní desky počítačů v továrně tchajwanského podniku ASUS v Su-čou Industrial Park, Su-čou, oblast Jiangsu, 2004. Foto: Wu niu

+++ (c) dpa – Report+++

Dokument vznikl s finanční podporou Evropské unie. Obsah tohoto dokumentu je plně v zodpovědnosti příjemce grantu a nelze jej v žádném případě považovat za oficiální stanovisko Evropské unie.

ISBN: 978-80-904405-1-7

JAK NAKUPOVAT POČÍTAČE V SOULADU SE SOCIÁLNÍMI A EKOLOGICKÝMI KRITÉRII

Evropská kampaň *ProcureITfair* – Kampaň za sociálně a ekologicky odpovědný nákup počítačů se zaměřuje na to, aby se veřejné instituce při nákupu počítačů řídily sociálními a ekologickými kritérii. Zvláštní pozornost při tom věnuje pracovním podmínkám v dodavatelských společnostech v rozvojových zemích.

Hlavním koordinátorem kampaně *ProcureITfair* je německá nevládní organizace *WEED Weltwirtschaft, Ökologie & Entwicklung e.V.* (Světové hospodářství, ekologie a rozvoj). V České republice kampaň koordinuje *Ekumenická akademie Praha*. Zúčastněné organizace věnují pozornost ekologickým a sociálním problémům počítačové výroby a pro průběh veřejných soutěží v oblasti IT navrhuji, aby se při nich postupovalo podle sociálních a ekologických kritérií.

Více informací na:
www.pcglobal.org
www.procureITfair.org
www.ekumakad.cz/procureitfair

Procura+ je mezinárodní kampaň, která si klade za cíl pomáhat úřadům a veřejným institucím při realizaci udržitelného nákupu počítačů.

Kampaň zahájila v roce 2004 asociace *ICLEI – Local Governments for Sustainability* (Lokální vlády pro trvale udržitelný rozvoj). V roce 2009 se na kampani podílí více než 25 měst a obcí, které zapojují ekologická a sociální kritéria do praxe. Je tak možné obohatit trh o výrobky a služby, které jsou ekonomicky výhodné a ekologicky a sociálně nezávadné.

Více informací na:
www.procuraplus.org.

PŘEDMLUVA

Předmluva 6

ÚVOD

Úvod 7

NÁKUP

Co je sociálně ekologický nákup? 8

STINNÉ STRÁNKY

Stinné stránky digitálního světa 10

KRITÉRIA

Kritéria sociálně ekologického nákupu 14

RÁMCOVÉ PODMÍNKY

Právní rámcové podmínky
sociálně ekologického nákupu 16

PŘÍPRAVA

Příprava výběrového řízení 18

NÁVRHY

Návrhy pro realizaci veřejné soutěže 20

PŘÍLOHY

Příloha 1: Vzor Prohlášení uchazeče 32
Příloha 2: Vzor Dotazníku pro dodavatele 34
Příloha 3: Prohlášení o nákupu IT produktů
vyrobených dle zásad spravedlivého obchodu 36

DALŠÍ

Další literatura 38
Internetové odkazy 40

GLOSÁŘ

Glosář 41

Počítačový průmysl patří k těm nejrychleji rostoucím a v očích veřejnosti mívá moderní a čistý „image“. Ve skutečnosti jsou ale pracovní a zdravotní podmínky pro pracovníky tohoto sektoru obvykle velmi špatné a také ekologické dopady jsou závažné.¹ Jako uživatelé počítačů si obvykle neuvědomujeme nelidské pracovní podmínky, panující při získávání surovin na jejich výrobu, při samotné výrobě i recyklaci a nepřemýšlíme o nebezpečích, která tato výroba představuje pro lidské zdraví a životní prostředí. Přitom máme možnost podílet se na nápravě a přispět k sociálně a ekologicky udržitelné výrobě a spotřebě elektroniky. Zvlášť velkou možnost mají státní a veřejné instituce jako významní zákazníci.

Praxe zadávání veřejných zakázek se obvykle zaměřuje především na cenu, resp. na poměr ceny a výkonu; sociální a environmentální kritéria výběru se zpravidla neuplatňují. Tržní síla veřejných nákupů by přitom mohla účinně působit proti začarovanému kruhu konkurence směrem ke dnu nákladů s logicky následujícím zhoršováním pracovních podmínek a ekologických dopadů. Jiný přístup od roku 2004 umožňují Směrnice Evropského parlamentu a rady č. 2004/18/ES a 2004/17/ES, které byly implementovány také do české legislativy

- v novém zákoně o veřejných zakázkách (137/2006 Sb.). Ten nabízí možnost uplatnit při veřejných nákupech „požadavky týkající se zvláštních podmínek na plnění veřejné zakázky, a to zejména v oblasti sociální (...) nebo v oblasti životního prostředí“ (IV, § 44, čl. 8).

Právě veřejné nákupy mají potenciál dramaticky proměnit počítačový průmysl (a obdobně pozitivně působit i v jiných oblastech). Kupní síla veřejných institucí poskytuje významnou páku pro uskutečnění změny. Veřejné instituce by měly v souladu s možností danou zmíněnými evropskými direktivami na počítačové firmy vyvíjet nátlak ve směru zlepšení pracovních, sociálních a environmentálních standardů. V některých evropských zemích a v mnoha evropských městech a institucích už se veřejné zakázky tímto způsobem orientují.

Zkušenosti z jiných oblastí etické a udržitelné spotřeby ukazují, jak účinná tato cesta může být. V řadě zemí se nejen mezi odpovědnými spotřebiteli, ale i ve veřejné spotřebě prosadily výrobky spravedlivého obchodu (fair trade). Počet spotřebitelů, kteří při nákupu uplatňují etické hledisko, významně roste (obrat fair trade má celosvětově roční přírůstek přes 40 %). Takoví lidé jsou zároveň

občané a daňoví poplatníci a stále častěji se zajímají i o to, jakým způsobem nakupují veřejné instituce. I v České republice se o tyto otázky aktivně zajímá rostoucí počet lidí. Česká republika je také signatářem konvencí Mezinárodní organizace práce a dokumentů mezinárodního práva, týkajících se lidských práv.

Mezinárodní kampaň ProcureITfair² zvyšuje povědomí o nerespektování pracovních podmínek a znečišťování životního prostředí v počítačovém průmyslu a žádá politiky a instituce zodpovědné za veřejné nákupy, aby svou nákupní silou působili ve směru dodržování mezinárodních pracovních práv, jak jsou definována standardy a konvencemi Mezinárodní organizace práce a ekologickými standardy v globálních počítačových řetězcích. Tato brožura, která v rámci projektu vznikla, nabízí základní informace a návody, jak při tom postupovat.

Jiří Silný, ředitel Ekumenické akademie

Srpen 2009

¹ Situaci v čínských výrobních závodech přibližuje brožura Odvrácená strana kyberprostoru, vydaná Ekumenickou akademií v roce 2009.

² V České republice kampaň reprezentuje Ekumenická akademie Praha. Na jejích stránkách www.ekumakad.cz najdete další informace.

Doplňující informace k problematice veřejných nákupů a sweatshopů lze nalézt v publikaci: Odvrácená strana kyberprostoru. Ekumenická akademie, 2009.

Záměrem publikace je podrobný průzkum pracovních podmínek u společností Compeq Technology (Huizhou) a Excelsior Electronics (Dongguan), dvou dodavatelů značkových počítačových komponent v jihočínské provincii Kuang-tung. Cílem je propojit průzkum pracovních podmínek v řetězci dodavatelů hardwaru pro odvětví informačních technologií (IT) s konkrétními požadavky vůči veřejným institucím a spotřebitelům. Věříme, že veřejné instituce a spotřebitelé mohou využít svou kupní sílu k prosazování praktik „fair labour“ u výrobců počítačů.

Ačkoli se tato studie zaměřuje především na pracovní podmínky, naším cílem je také zdůraznit úzkou vazbu mezi standardy ochrany životního prostředí a zdravím zaměstnanců. Výroba hardwaru pro sektor IT je jedním z nejrychleji rostoucích průmyslových odvětví a všeobecně je vnímána jako moderní a čistá práce. Skutečnost je ovšem taková, že pracovní podmínky i dopad na životní prostředí jsou v tomto odvětví otřesné.

BUDOUCNOST SOCIÁLNÍHO A EKOLOGICKÉHO ZADÁVÁNÍ ZAKÁZEK

V Německu činí investice a další veřejné zakázky cca 13 % hrubého domácího produktu, to je přibližně 350 miliard euro. Z toho připadá 50 % na obce. Vzhledem k tomu, že veřejné orgány investují a zadávají zakázky v takovém rozsahu, musejí při tom dostát své ekologické a sociální odpovědnosti. V opačném případě, pokud by stát tuto odpovědnost neplnil, sám by tím přispěl k erozi systémů sociálního zabezpečení a ekologických zásad. Stát si při nákupu v souladu s ekologickými a sociálními zásadami musí uvědomovat, že by měl sloužit jako vzor. Měli bychom zintenzivnit diskuzi o hospodářském a politickém jednání podniků a obhajovat závazné politické nástroje, kterými se nadnárodní podniky a jejich dceřiné společnosti zaváží, že budou jednat v souladu s lidskými právy a dodržovat mezinárodně uznané sociální a ekologické normy. K těm patří například Konvence Mezinárodní organizace práce (ILO, International Labour Organisation), které stanovují zajištění důstojných pracovních podmínek, uspokojivé mzdy a odborová práva, zákaz diskriminace a vykořisťujících nucených prací a práce dětí. Spolková vláda několikrát prohlásila, že má v úmyslu zasazovat se o dodržování Konvencí Mezinárodní organizace práce na mezinárodní úrovni. To je příznivý a důležitý signál. Ekologické a sociální zadávání zakázek veřejným

sektorem k tomu může velkou měrou přispět. Koncem roku 2008 se téměř 130 německých měst a obcí usneslo, že již nebudou kupovat výrobky pocházející z vykořisťujících podmínek práce dětí. Některá města učinila ještě důkladnější kroky. Budou kupovat již jen produkty, při jejichž výrobě se dodržovaly sociální normy ILO. Pro plnění těchto rozhodnutí je nutné, aby se zapojili kolegové a kolegyně ze správních orgánů. Tato příručka by jim měla ukázat cesty, jak mohou přispět k fair nákupu a krok za krokem tak stupňovat dodržování platných pracovních práv.

*Frank Bsirske,
Předseda odborové
organizace Spojených odborů
v oblasti služeb (Vereinte
Diensleistungsgewerkschaft)*

ÚVOD

Narůstající digitalizace správních orgánů činí z počítačů neopomenutelnou součást každého pracoviště. Veřejné instituce ročně koupí asi pětinu všech prodaných IT nástrojů v Německu.¹ (Údaje z České republiky zatím nejsou dostupné.) Počítače jsou často vyráběny v nedůstojných podmínkách a výroba je škodlivá pro životní prostředí. Je proto důležité vyhodnotit možnosti veřejné správy pro nákup počítačů dle sociálních a ekologických kritérií.

Tato příručka slouží jako pomůcka pro nákup počítačů v souladu se sociálními a ekologickými kritérii. Zvláštní pozornost je přitom věnována pracovním podmínkám v dodavatelských řetězcích vyrábějících značkové IT produkty. Počítače jsou dnes vyráběny téměř výhradně v rozvojových zemích, často ve velmi špatných podmínkách. Příručka ukazuje zadavatelům, jak mohou vyjádřit zvláštní minimální požadavky k této problematice.

Příručku zpracovala nevládní organizace WEED – Weltwirtschaft, Ökologie & Entwicklung e.V. Organizace WEED se od roku 2004 v rámci projektu PC Global zasazuje o spravedlnost a zlepšení pracovních podmínek v celosvětovém počítačovém průmyslu. Od roku 2008 vede organizace WEED evropský projekt ProcureITfair – Kampaň za sociálně a ekologicky

odpovědný nákup počítačů. Na příručce se podílela asociace ICLEI a spolkové představenstvo odborové organizace Spojených odborů v oblasti služeb.

Upozornění: Tato příručka vznikla na základě právního posudku a vlastních důkladných rešerší k právním záležitostem zadávání a jeho uskutečňování v evropské praxi. Autoři a autorky se však nemohou právně zaručit za formulovaná doporučení, zejména když se v současnosti ještě vedou spory o právním výkladu.

¹ Beus, Hans Bernhard (2008): Die neue IT-Steuerung des Bundes, proslov státního tajemníka na veletrhu CeBIT, 4. března, www.bmi.bund.de/cln_012/nn_163922/Internet/Content/Nachrichten/Reden/2008/03/Beus__Cebit.html.

1 • CO JE SOCIÁLNĚ EKOLOGICKÝ NÁKUP?

Sociálně ekologické nakupování znamená, že by veřejné instituce měly cíleně odebírat pouze zboží a služby, které byly vyrobeny či jsou vykonávány v důstojných podmínkách a zároveň nejsou škodlivé pro životní prostředí. Například by měly zohledňovat, zda výroba probíhá v souladu se základními pracovními normami Mezinárodní organizace práce nebo zda odpovídá požadavkům hospodárného využití energií.

Existují dobré důvody pro sociálně ekologické nakupování:

- **Odpovědnost veřejných institucí ve světě, který je stále více propojený:** Vzhledem k produkci výrobních řetězců, které obepínají celý svět, a globálnímu problému ničení životního prostředí, bychom si měli již při nákupu položit otázku, odkud zboží pochází a jaké má dopady na životní prostředí.
- **Vliv poptávky veřejných velkoodběratelů:** Veřejné soutěže mají vzhledem k jejich rozsáhlému objemu zakázek velký ekonomický význam, díky kterému mohou trh řídit. Dodavatelé, kteří prokážou, že jejich produkty a metody jsou ze sociálního a ekologického hlediska nezávadné, mohou být nepřímo podporováni zodpovědným nakupováním. Zvyšuje se tak motivace k vývoji výrobku dle zásad spravedlivého obchodu.

- **Veřejné instituce slouží jako vzor:** stát, kraje a obce mohou inspirovat soukromé zájemce, aby také nakupovali sociálně a ekologicky.
- **Vylepšení image:** Sociálně ekologické nakupování podporuje města a obce v dosažení jejich politických cílů (např. ochrana životního prostředí, sociální normy).

Stále více veřejných zadavatelů přijímá při nákupu výrobků zodpovědnost a ve veřejných zakázkách se řídí ekologickými a také sociálními kritérii. Ať už se jedná o fair vyrobené oděvy pro požárníky, dlažební a přírodní kameny bez podílu dětské práce, fair trade výrobky v jídelnách, či sociální kritéria při veřejných stavbách, počet dobrých evropských příkladů pro sociálně ekologický nákup stále roste. Jako první oznámila nizozemská vláda, že od roku 2010 bude nakupovat pouze produkty vyrobené dle zásad spravedlivého obchodu. Švýcarský Spolkový úřad pro stavby a logistiku písemně stanovil, že bude kupovat jen počítače a notebooky, k jejichž výrobě nebyla využita práce dětí nebo jiný druh vykořisťujících pracovních podmínek. Několik měst, jako např. Antverpy, chce v brzké době vypsat výběrové řízení na počítače vyrobené v souladu s fair zásadami.

Od roku 2004 poskytuje evropské právo výslovně možnost zohledňovat při zadávání zakázek so-

ciální a ekologická kritéria (směrnice ES 2004/17/ES a 2004/18/ES). Přesto se při realizaci těchto ustanovení vyskytují nejasnosti týkající se jejich interpretace a správného postupu. Vzhledem k praxi nakupování, která funguje v posledních letech, je nesporné, že je možné v různých místech výběrového řízení aplikovat ekologická kritéria. Také co se týče sociálních kritérií, naznačují progresivní obce směr, kterým se mohou veřejné soutěže ubírat, a ukazují tak možné postupy. Pro úspěch veřejných soutěží dle sociálních a ekologických kritérií je rozhodující politická vůle prosadit je.

Švýcarsko podniká první kroky vstříc výběrovému řízení na fair počítače

Ženeva, Biel, Lausanne, Bern, Curych a Zug již disponují strategií pro sociální a ekologický nákup IT přístrojů nebo předložily či již přijaly požadavek církevních organizací Fastenopfer (Postní oběť) a Brot für alle (Chléb pro každého) na „udržitelný veřejný nákup počítačů“.

www.fair-computer.ch/cms/index.php?id=468&L=1

Nizozemsko vyvíjí vícestupňový systém

Nizozemský parlament v roce 1999 rozhodl, že do roku 2010 zavede centrální vláda u všech nákupů a investic a v 50 procentech zásobování všech podřízených vládních institucí a úřadů udržitelnost výrobků jako jedno z nejdůležitějších kritérií. Vláda dosud vypracovala katalog sociálních a ekologických kritérií pro 32 produktů, který by měla každoročně aktualizovat a rozšiřovat.

2 • ODVRÁCENÁ STRANA KYBERPROSTORU

Mnoho uživatelů si neuvědomuje, že výroba, užívání a likvidace počítačů je propojená se značnými sociálními a ekologickými dopady. Za čistou, inovativní image počítačového průmyslu se skrývají problémové otázky, jako zda se bude počítačový průmysl v budoucnosti schopen řídit ekologickými a sociálními kritérii.

2.1 • Pracovní podmínky při výrobě

Výrobní proces počítačů byl v posledních desetiletích rozčleněn do standardizovaných pracovních kroků a z velké části přemístěn do zemí s nízkými mzdami. Ve speciálních průmyslových zónách v Asii a Mexiku pracují převážně mladé ženy, často migrující dělnice, a to za nízké mzdy, které se nezdá pohybovat pod existenčním minimem. Organizace WEED provedla v rámci evropské Kampaně ProcureITfair v roce 2008 průzkum, který odhalil drastické podmínky v čínských dodavatelských podnicích značkových společností jako Fujitsu-Siemens-Computers, Dell a Lenovo. Měsíční pracovní doby v dodavatelských podnicích Compeq Technologies a Excelsior Electronics (obě společnosti jsou výrobci počítačových desek s plošnými spoji) dosahovaly ve špičce asi 370 hodin, což je jasné porušení čínského pracovního práva. Kromě toho byli pracovníci/e obou podniků nuceni k přesčasovým hodinám, za které nedostali zákon-

né příplatky. Ve společnosti Compeq tak vydělávají zaměstnanci/zaměstnankyně pracující ve špičkách jen 90 až 140 euro měsíčně. Mezi další porušení pracovního práva patřily: zadržování pracovních smluv ze strany managementu, celá řada autoritativních předpisů týkajících se vzhledu a chování zaměstnanců a také nedostatečná bezpečnost práce, která vedla k poranění kůže a poškození očí. Někteří mladí zaměstnanci/zaměstnankyně (převážně zde pracují ženy) byli kvůli extrémnímu počtu vynucených přesčasových hodin tak vyčerpaní, že usnuli během pracovní doby. Jedna devatenáctiletá pracovníce se o monotónním a nekonečném všedním dni v továrně vyjádřila takto: „Pracuju jako stroj a můj mozek reziví.“¹

Jiné studie věnující se pracovním podmínkám v IT průmyslu v Asii a Mexiku došly k podobným výsledkům.² Otrava používanými chemikáliemi, omezování odborových organizací a také vysoký podíl zahraničních pracovníků jsou pro tuto branži charakteristické. V současnosti lze vycházet z toho, že při výrobě komponent stejně jako při montáži počítačů dochází soustavně k porušování norem ILO.

2.2 • Plýtvání prostředky, jedovaté látky a elektrošrot

Podle studie OSN se při výrobě jednoho počítače spotřebuje asi 240 kg fosilních paliv, 1.500 litrů vody a 22 kg chemických produktů. Při likvidaci kovů jako měď, platina nebo cín často dochází ke značnému poškození životního prostředí a závažným prohrškům proti pracovnímu právu.³ Ale i při výrobě znečišťují kovy jako měď, nikl a olovo vodu a půdu ve zvýšené míře. Kromě toho se při výrobě používají jako ochranné látky proti ohni na desky s plošnými spoji nebo jako rozpouštědla vysoce jedovaté látky jako např. polybromované bifenylly, které představují ekologické zatížení životního prostředí a zároveň ohrožení zdraví dělníků a dělnic, ale také obyvatel v přilehlých oblastech.⁴ Dosud není vyřešen ani problém elektrošrotu. Počet uživatelů počítačů se zvyšuje, zatímco staré přístroje jsou stále rychleji nahrazovány novými. Počítačové odvětví se řídí principem vyhazování. Ačkoli existují předpisy na snížení škodlivých látek (směrnice RoHS) a zákaz vývozu elektrošrotu, je značná část starých přístrojů vyvážena do rozvojových zemí. Zde jsou potom rozebírány ručně bez ochranných opatření a s hrozivými následky pro lidi a životní prostředí..

Evropský parlament apeluje na veřejné instituce

Rezoluce Evropského parlamentu k „Sociální odpovědnosti podniků: nové partnerství“ z roku 2007 (2006/2133(INI)) apeluje na veřejné úřady, aby na základě směrnic o Veřejném nákupu podporovaly sociální zodpovědnost společností. Potenciální dodavatelé by měli více zohledňovat sociální a ekologická kritéria.

Německá města proti vykořisťující práci dětí

Mnoho výrobků, které obce kupují, mohlo být vyrobeno v podmínkách vykořisťující práce dětí, například koberce, dlažební kostky, textilní zboží nebo zemědělské výrobky. Přes 140 měst, obcí a okresů stejně jako sedm spolkových zemí v Německu zahrnulo do výběrových řízení Konvenci 183 Mezinárodní organizace práce, která zakazuje práci dětí.

2.3 • Zvyšuje se spotřeba energie

Důsledkem toho, že se v současnosti počítače používají denně na všech pracovištích, je možné zaznamenat zvyšující se spotřebu energie. Kromě toho jsou přístroje často předimenzované, ačkoli by pro většinu případů dostačovalo i jednodušší technické vybavení. Inteligentní síťová řešení a zodpovědná politika nákupu nabízejí enormní možnosti úspory.

2.4 • Na cestě k fair počítači?

Kampaň Clean up your Computer britské organizace CAFOD vedla k přijetí kodexu chování přímo pro toto odvětví Electronics Industry Code of Conduct (EICC). Tímto kodexem se značkové podniky a jejich dodavatelé sice zavazují k dodržování minimálních norem, kodex je ale přesto neúplný. Neodpovídá základním pracovním normám ILO, neboť zde není zahrnuta svoboda odborové organizace a právo na kolektivní vyjednávání. Kromě toho není kodex závazný a k zlepšení sociální otázky v průmyslu přispívá minimálně. Značkové podniky se dosud zdráhají přistupovat ke spolupráci s odbory a nevládními organizacemi jako ke skutečně vícestrannému jednání. Sociálně ekologickým nákupem lze od výrobců vyžadovat závazné postupy, a to tak, že zadavatelé

budou vyžadovat určité důkazy nebo dokumentaci opatření k zlepšení sociálních a ekologických podmínek.

1 Jenny Chan, Charles HO, Odvrácená strana kyberprostoru. Pracovní podmínky čínských výrobců hardwaru, Ekumenická akademie Praha, 2009..

2 Brot für Alle/SACOM (2008): High-Tech – No Rights? – A One Year Follow Up Report on Working Conditions in China's Electronic Hardware Sector; CEREAL (2007): Electronics Multinationals and Labour Rights in Mexico; SOMO (2007): Hard (Disc) Labour – Research Report on Labour Conditions in the Thai Electronics Sector.

3 Viz studie kampaně MakeITfair o cínu, kobaltu a platině: www.makeitfair.org/the-facts/reports.

4 Greenpeace International (2007): Cutting Edge Contamination.

Opětovné použití počítačů místo jejich šrotování

Veřejné instituce mohou při nákupu ale i při likvidaci starých přístrojů přispět k zamezení šrotování počítačů. Když budete odebírat počítače od tzv. ReUse společností, přímo tak přispějete k dalšímu a opětovnému použití IT hardwaru. Ale i v případě, kdy vyřadíte vlastní staré počítače, můžete je odevzdat spolkům jako např. ReUse-Computer e.V. Jedná-li se skutečně o šrot, měli byste přístroje dovézt pokud možno přímo výrobcí anebo do sběrného dvora. Pokud je odevzdáte soukromým subjektům obchodujícím se šrotem, není jisté, zda je nezachovají, s čímž je spojené riziko, že je exportují do rozvojových zemí.

3 • KRITÉRIA SOCIÁLNĚ EKOLOGICKÉHO NÁKUPU

V následující části doporučíme kritéria k dodržování pracovních práv, hospodárnému nakládání s prostředky a také k ekologické nezávadnosti, která by měla být zohledněna při veřejných soutěžích.

3.1 • Dodržování pracovních práv

Základní pracovní normy ILO by měly být minimálním požadavkem:

- Svoboda sdružování a právo na kolektivní vyjednávání (Konvence 87 a 98)
- Odstranění nucené práce (Konvence 29 a 105)
- Odstranění dětské práce (Konvence 138 a 182)
- Zákaz diskriminace v zaměstnání a povolání (Konvence 100 a 111).

Stanovit by se měly další dodatečné požadavky na důstojné pracovní podmínky:

- Právo na mzdy zajišťující existenci (Konvence 131)
- Právo na bezpečné a pro zdraví nezávadné pracovní podmínky (Konvence 115, 155 a 170)
- Dodržování maximálního počtu pracovních hodin (48 + 12 hodin), (Konvence 1 a 30)
- Právo na bezpečné pracoviště (Konvence 158)
- Právo na vydání pracovní smlouvy

Návrhy pro realizaci

Dosud neexistuje certifikát Fair Trade pro počítače, jak je tomu například u textilního zboží či kávy. Nezávislý certifikát může být střednědobým výsledkem zvýšené poptávky po fair vyráběných počítačích. Dokud nebudeme mít efektivní důkaz, musíme požadovat určité kroky směřující k dodržování lepších pracovních podmínek, jak je uvedeno v kapitole 6 Návrhy pro realizaci veřejné soutěže.

3.2 • Hospodárné nakládání s prostředky

Následující ekologická kritéria zaručují šetrné využívání prostředků:

- Dlouhá životnost
- Snadná oprava a možnost rozšíření
- Vybavení odpovídající potřebě (nepředimenzované počítače)

Návrhy pro realizaci

Předimenzování počítačového výkonu se lze vyvarovat inteligentním plánováním systémových kapacit. Svědomité zhodnocení potřeb přitom prospěje nejen lidem a přírodě, ale také umožní ekonomické úspory.

3.3 • Ekologická nezávadnost

Zde uvedená kritéria jsou v první řadě ekologická, z části ale mají vliv také na pracovní situaci při výrobě, užívání a likvidaci:

- Hospodárné nakládání s energiemi (nižší spotřeba elektřiny, funkce pro úsporu elektřiny)
- Recyklovatelnost (použití speciálních materiálů, které je možné recyklovat)
- Snížení množství škodlivých látek (bromované ochranné prostředky, berylium ad.)
- Snížení hodnot záření, hluku a emisí
- Redukce množství obalových materiálů
- Záruka zpětného přijetí výrobku a zajištění likvidace odpadů, která je nezávadná pro životní prostředí

Návrhy pro realizaci

Na rozdíl od dodržování pracovních práv, existují pro hospodárné nakládání s prostředky a ekologickou nezávadnost již dlouho podrobné seznamy kritérií. Používejte existující seznamy kritérií a přizpůsobte je svým individuálním potřebám.

Seznamy kritérií pro hospodárné nakládání s prostředky a ekologickou nezávadnost

V celé Evropě existují kvalitní seznamy kritérií pro hospodárné nakládání s prostředky a ekologickou nezávadnost:

- GPP Training Toolkit Evropské komise, www-ec.europa.eu/environment/gpp/toolkit_en.htm
- Příručka programu UNEP – pro udržitelný nákup ICT přístrojů, k dostání přes ICLEI: procurement@iclei.org

Katalog požadavků sítě GoodElectronics

Sít GoodElectronics je mezinárodním spolkem sdružujícím přes 150 nevládních organizací a odborů. Požadavky sítě zahrnují základní pracovní normy ILO a dodatečné požadavky na důstojné pracovní podmínky, dále také požadavky na právní školení v továrnách, odstranění nepříznivých pracovních podmínek, transparentnost dodavatelského řetězce, dále aby značkové podniky převzaly odpovědnost za své dodavatele, úplné zamezení používání jedovatých látek ad. Tento rozsáhlý katalog požadavků je smysluplnou pomůckou pro orientaci při vývoji sociálních kritérií. www.goodelectronics.org/about/goodelectronics-common-demands.

Varianta výběrového řízení 1: Thin Client Systemes

Thin Client Systemes mohou být smysluplnou alternativou. Sestávají z centrálního serveru, který vykonává všechny programy a rozšiřuje data, a z klientů, kteří jsou na něj připojeni. Ti mají již jen obrazovku, klávesnici a malý počítač. Výhodou je, že Thin Client se nemusejí tak často rozšiřovat. Většinou je lze používat déle, díky čemuž není třeba produkovat tolik počítačů a je možné šetřit životní prostředí. Tyto systémy jsou kromě toho také hospodárnější, neboť nemusejí mít tak silný výkon a také spotřebují méně elektřiny.

Varianta výběrového řízení 2: leasing

Mnoho veřejných institucí v současnosti vypisuje řízení na počítače na leasing. Nájem může být zajímavou alternativou běžného nákupu počítačů. Často je výhodnější a počítač je možné různě využít. Tipy pro výběrová řízení uvedené v této příručce můžete aplikovat i na zapůjčené počítače.

4 • RÁMCOVÉ PRÁVNÍ PODMÍNKY SOCIÁLNĚ EKOLOGICKÉHO NÁKUPU

Veřejné instituce si stále stěžují na právní nejasnosti při přijímání sociálních a ekologických kritérií pro nákup. Zatímco zohledňování kritérií týkajících se životního prostředí je při veřejných soutěžích v řadě zemí (na rozdíl od České republiky) většinou zajištěno, setkáváme se u sociálních kritérií s potřebou vyjasnění všude. Nicméně počet evropských měst, která nakupují nejrůznější výrobky jako textil nebo stavební materiál již podle sociálně ekologických kritérií, roste.

4.1 • Zákonné úpravy zadávání zakázek

Evropské směrnice o veřejných zakázkách jsou v českém právním řádu implementovány do zákona č.137/2006 Sb., „který uvádí požadavky, týkající se zvláštních podmínek na plnění veřejné zakázky, a to zejména v oblasti sociální (...) nebo v oblasti životního prostředí“ (IV, § 44, čl. 8). V praxi se podle dostupných informací toto ustanovení dosud neuplatňuje.

Pro srovnání: Nový německý zákon o zadávání zakázek, který vstoupil v platnost v únoru 2009 a který přejímá ustanovení Evropské unie k sjednocení evropského zadávacího práva, nyní právní nejistotu ve velké míře odstraňuje. V zákoně je explicitně vyjádřena možnost použít sociální kritéria v rámci takzvaných Ustanovení o plnění zakázky. V odůvodnění zákona se navíc píše: „Zadavatel zakázky se může svobodně [...] rozhodnout, že

bude pro dláždění veřejných prostranství požadovat kameny, které byly v zahraničí vyrobeny v souladu se základními pracovními normami Mezinárodní organizace práce. Veřejný zadavatel tak může dodržování těchto základních pracovních norem vztáhnout při dovozu na celý dodavatelský řetězec až do země původu.“⁵

4.2 • Prostor pro interpretace

Právní nejistota ve výkladu, zda jsou kritéria, která se týkají podmínek výroby v dodavatelském řetězci, principiálně přípustná, byla v Německu novým zákonem snížena na minimum. Existují ale kontroverzní interpretace o tom, jak je aplikovat. Stále nepanuje shoda v tom, zda mohou být sociální kritéria uvedena také v rámci Definice předmětu zakázky, Specifikace zakázky, Výběru uchazeče a Vyhodnocení nabídky, mimo jiné z toho důvodu, že dodržování důstojných pracovních podmínek je v současnosti jen omezeně prokazatelné. K této

otázce existuje dnes podobné množství interpretací jako způsobů výběrových řízení v různých městech Evropy.

Navzdory těmto přetrvávajícím nejasnostem nasvědčuje mnohé tomu, že se výběrová řízení budou řídit také progresivní právní interpretací, aby se tak zajistilo zapojení stanovených sociálních cílů do praxe. O právním výkladu zadávání zakázek se v současnosti ještě vedou spory a výklad se vyvíjí ve vzájemném kontaktu se zadávací praxí. Ani aplikování ekologických kritérií nebylo před několika lety zaručeno s právní jistotou. Mezitím je zelený nákup pevně zakotvený v celé Evropě. Ambiciózními veřejnými soutěžemi vznikly precedenční případy.

⁵ Německý spolkový sněm (2008): Návrh zákona Spolkové vlády. Návrh zákona na modernizaci zadávacího práva, formulář 16/10117, dip21.bundestag.de/dip21/btd/16/101/1610117.pdf, str. 16..

Neekonomické využití jako kritérium pro zadání: Případ Concordia Bus

Evropský soudní dvůr v roce 2002 rozhodl (Rs. C-513/99) ve prospěch města Helsinky, že je možné při definování ekonomicky nejvýhodnější nabídky zohlednit neekonomické využití jako například šetrnost autobusů k životnímu prostředí a management pro kvalitu životního prostředí. Ekonomicky nejvýhodnější nabídka může přesahovat rámec úřadu, který řízení vypsal, a mít prospěch pro celé obyvatelstvo.

Precedenční případ vídeňské elektřiny

V rozsudku Evropského soudního dvora z roku 2003 (Rs. C-448/01) o smlouvě na dodávání ekologické elektřiny, bylo poprvé uplatněno ekologické kritérium na výrobní proces, ačkoli takový (čistý) výrobní proces není na výsledném výrobku nijak rozpoznatelný. Podobně je možné argumentovat tím, že výsledkem požadavků na důstojné pracovní podmínky a s tím spojeného spravedlivého procesu produkce je jiný (sociálněji, spravedlivější) výrobek. V zásadě zbývá dbát na to, aby všechna kritéria odpovídala zásadám transparentnosti, objektivitě a rovných šancí a aby je zadavatel mohl efektivně kontrolovat.

5 • PŘÍPRAVA VEŘEJNÉ SOUTĚŽE

Veřejná soutěž na nákup počítačů s ohledem na sociální a ekologická kritéria vyžaduje pečlivou přípravu, aby požadavky byly co nejtransparentnější a co nejkonkrétněji formulované, abychom tak právní pochybnosti zredukovali na minimum.

5.1 • Formulování cíle a vícestupňového plánu

Po dohodě s příslušnými odpovědnými osobami by město nebo určitá instituce měly vypracovat jasnou strategii pro sociálně ekologický nákup. Je tak možné dosáhnout jednoty ohledně důvodů, cílů a vhodných prostředků, které jsou potřebné pro sociálně ekologický nákup počítačů.

Zvláště by se mělo přihlídnout k tomu, že značkové firmy dosud nedostatečně zaručují pracovní práva ve svých dodavatelských řetězcích. V souladu s postupným zapojováním sociálně ekologických cílů nákupu je nejprve potřeba stanovit jen počáteční formulace cílů, které se budou v průběhu budoucích veřejných soutěží rozšiřovat, zpřesňovat a bude možné formulovat je jako minimální požadavky.

5.2 • Styk s veřejností

Prohlášení o závazku ze strany osob oprávněných rozhodovat a ze strany vedení daných veřejných institucí opravňuje zadavatele k těmto aktivitám

a činí jejich záměr transparentním pro veřejnost a uchazeče (viz příloha 3). Kontakt s veřejností by měl provázet zkušební projekty, aby jim tak zajistil maximální pozornost.

5.3 • Zhodnocení potřeb

Systematické vyhodnocování potřeb by mělo vycházet z aktuální situace a stanovovat postupné cíle. Před tím, než určíte priority a způsob řešení, je potřeba zhodnotit problémy, nedostatky, silné stránky, možnosti a nové způsoby. Žadoucí je zde obzvláště know-how IT odborníků, neboť je nutné objasnit, zda se dané výběrové řízení týká jednotlivých počítačů nebo kompletních síťových řešení, a jak se v technickém vybavení hardwaru odrážejí určitá kritéria udržitelnosti.

5.4 • Analýza trhu

Analýza trhu nám poskytne přehled o tom, jaké požadavky na udržitelnost jsou pro veřejné soutěže reálné. Veřejná soutěž by měla být upravena tak, aby zakázku dostal ten nejpokrokovější uchazeč. V rámci kontinuálního procesu je přitom možné zapojit vždy právě nejprogresivnější vývoj kritérií veřejné soutěže. Přehled o novinkách v této oblasti naleznete na: www.procureitfair.org.

5.5 • Dialog s výrobci

Je důležité informovat uchazeče o chystané veřejné soutěži a jejích sociálních a ekologických cílech. Vznikají tak další podněty pro stanovení kritérií a je možné posoudit dostupnost výrobku na trhu. Z právních důvodů se doporučuje přizvat spíše příslušné svazy než jednotlivé společnosti, aby se tak předešlo jakémukoli podezření z diskriminace. Dialog s výrobcem je také možností, jak zajistit,

aby politické požadavky zadavatelů sloužily jako měřítko služeb uchazečů. V dlouhodobějším procesu to může rozhodujícím způsobem ovlivňovat vývoj produktů a podnikovou politiku vůči dodavatelům. Cestou k institucionalizaci takového dialogu je pravidelné dotazování dodavatelů (viz příloha 2)

5.6 • Minimalizace právní nejistoty

Evropské právo dnes sice v příslušných pasážích explicitně připouští sociální a ekologická kritéria pro veřejný nákup, zůstává ale sporné, kam až sahají pravomoci zadavatelů. Veřejné soutěže by proto měly být dostatečně politicky kryté. Zadavatelé si musí včas udělat přehled o právní situaci a stávajících příkladech udržitelného nákupu. Budeme-li se při zadávání zakázky řídit zásadami hospodárného nakládání s prostředky a nediskriminace, umožní nám to vhodně vypsát výběrové řízení, zapojit požadovaná kritéria a minimalizovat právní nejistotu.

Města Neuss a Düsseldorf nakupují fair

Rozhodnutí měst Neuss a Düsseldorf ukazují, jak je možné zapojit sociální kritéria. Výňatek z rozhodnutí města Neuss: „Město Neuss se cítí být již léta zavázáno k podporování spravedlivého obchodu a má v úmyslu zohledňovat při nákupu a zadávání zakázek ještě více než dosud základní pracovní normy Mezinárodní organizace práce k dodržování sociálních norem, zákaz vykořisťující práce dětí a Konvenci o právech dětí OSN. V budoucnu se pro veřejné soutěže [...] přijme následující stanovisko: „Budeme zohledňovat jen výrobky, které byly vyrobeny se zřetelem na sociální normy Mezinárodní organizace práce č. 29/105, 87, 98, 100, 111 a 138 a bez vykořisťující práce dětí ve smyslu Konvence 182 o nejhorších formách práce dětí nebo ve

smyslu Konvence o právech dětí OSN, článek 32–37, resp. výrobky, jejichž výrobci nebo prodejci učinili opatření vedoucí k uplatnění výše uvedených základních pracovních norem a k ukončení vykořisťující práce dětí. [...] Společnosti, které dosud působí jako dodavatelé města, dostanou jeden rok přechodné doby, ve které mají možnost zajistit dodržování sociálních norem ILO a odstranění vykořisťující práce dětí v jejich dodavatelských továrnách. [...] Správní orgány budou v pravidelných intervalech kontrolovat, zda se objevily důvody, na jejichž základě je možné přijmout další výrobky a skupiny výrobků, a budou o tom informovat hlavní výbor.“

Viz: www.ci-romero.de/fileadmin/download/cora/Beschluss_Stadt_Neuss.pdf

6 • NÁVRHY PRO REALIZACI VEŘEJNÉ SOUTĚŽE

Ačkoli směrnice ES předpokládají sjednocování práva v EU, je současná praxe sociálně ekologického nákupu v Evropě na základě různých právních interpretací a praktických zkušeností rozdílná. Také v rámci Německa se postupuje různými způsoby. V následující části uvedeme nejprve všeobecné pokyny, které byste měli zohledňovat. Následně poukážeme na různé postupy podle struktury veřejné soutěže:

- Definice předmětu zakázky
- Specifikace zakázky
- Výběr uchazeče
- Vyhodnocení nabídek
- Ustanovení o plnění zakázky

Při přípravě vlastního výběrového řízení byste měli rozhodnout, jaký použijete postup. Systém semaforu nám zde poslouží jako orientační pomůcka: Červená znamená, že zapojení ekologických a sociálních kritérií v daném místě a čase nelze doporučit, resp. je nelze realizovat. Oranžová znamená, že použití kritérií je v zásadě myslitelné, ale je sporné. Zelená označuje nejschůdnější cestu, kterou doporučujeme.

6.1 • Všeobecné pokyny k realizaci

Následující pokyny byste měli zohlednit nezávisle na zvoleném postupu realizace veřejné soutěže.

• Pojem „důstojné pracovní podmínky“

Pojem by měl být ve veřejné soutěži definován ve vztahu ke konkrétním Konvencím ILO. Požadavky jsou tak propojeny s příslušným mezinárodním právem. Uvedené Konvence ILO mohou být začleněny do samotného výběrového řízení. Kromě toho se doporučuje uvést alespoň odkaz na webové stránky ILO (www.ilo.org). Vhodné je použít při tom základní pracovní normy včetně ustanovení o pracovní době, bezpečnosti na pracovišti, odměnách a také bezpečnosti práce a ochraně zdraví na pracovišti. Jako první krok lze také jen přihlédnout k základním pracovním normám ILO.

• Požadavky můžete z počítačů rozšířit na materiály,

které se používají k jejich výrobě, aby se tak sociální požadavky naplnily v celém výrobním řetězci.

• Přizpůsobit požadavky konkrétní zakázce

Z právních důvodů je důležité, abyste sociální a ekologické požadavky přizpůsobili bezprostředně pro danou zakázku, tzn. pro konkrétní objednané počítače. Naproti tomu není možné formulovat všeobecné požadavky, které s předmětem zakázky nesouvisí.

• Zajištění dostatečných dodacích lhůt

Vzhledem k flexibilní struktuře výroby a proměnlivému rytmu počítačové výroby dochází v jejích špičkách k extrémním pracovním dobám, které někdy přesahují 80 hodin týdně. Zvláště při velkých objednávkách je proto nutné dbát na to, aby zbytečně krátké dodací lhůty nevyvíjely nepřímo další tlak na subdodavatele.

Spořením elektřiny ušetříte peníze

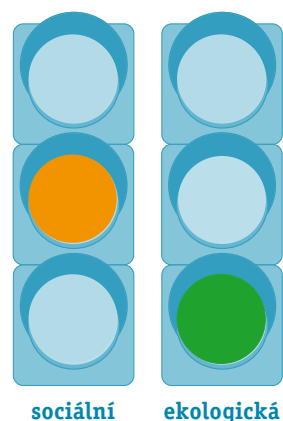
Když přejdete na ploché obrazovky, které spoří elektřinu, ušetříte za rok 30 až 40 kilowatthodin. Město Münster tak ročně odlehčí svůj rozpočet o téměř 14.000 euro.

Spolkové ministerstvo životního prostředí vypsallo řízení na ekologickou elektřinu

V roce 2003 uskutečnilo Spolkové ministerstvo životního prostředí úspěšné zkušební řízení na ekologickou elektřinu a stanovilo tak nová měřítka pro zohledňování ekologických kritérií při zadávání veřejných zakázek. Ve specifikaci zakázky se objevila formulace „elektřina z obnovitelných energií“. Dosud bylo sporné, zda je to právně realizovatelné. Úspěšným zadáním, které bylo vícekrát vyzkoušeno, aniž by se vyskytly jakékoli právní námitky, máme nyní k dispozici právně zajištěný postup veřejné soutěže. Díky politické vůli k ochraně životního prostředí se to stalo skutečností.

Viz: www.bmu.de/files/pdfs/allgemein/application/pdf/oekostrombroschuere.pdf

6.2 • Definice předmětu zakázky

Definice předmětu zakázky stanovuje, co má být koupeno. Pokud je to prospěšné a ve zřejmém vztahu k danému nákupu, mohou zde být zahrnuty sociální a ekologické cíle nákupu. Uchazeči tak musejí při odevzdávání nabídky uvedená sociální a ekologická kritéria nutně splňovat. Tyto podmínky konkretizujte ve Specifikaci zakázky.

Návrh formulace

Na základě veřejné soutěže vznikne smlouva o koupi XXX stolních počítačů, jejichž výroba probíhá v celém dodavatelském řetězci v důstojných pracovních podmínkách, tzn. dodržování Konvencí Mezinárodní organizace práce 87 a 98; 29 a 105; 138 a 182; 100 a 111; 131; 115, 155 a 170; 1 a 30 a také 158 (www.ilo.org).

XXX stolní počítače musejí prokazatelně splňovat požadavky (definované v oddíle Specifikace zakázky) na energetickou úspornost, možnost recyklace a rozšíření, emise a také musejí vyhovovat požadavkům na množství škodlivých látek, které je stanovené ve specifikaci zakázky.

Sociální kritéria v dnešní době

Pokud v předmětu zakázky požadavky uvedete, musí je uchazeči nutně splňovat. Pokud by je neplnili, nebyly by jejich nabídky zohledněny. Ekologická kritéria se již podařilo úspěšně začlenit do této části veřejné soutěže. U sociálních kritérií je ale třeba počítat s tím, že v současnosti není žádný uchazeč schopen zaručit důstojné pracovní podmínky v celém dodavatelském řetězci. Pokud bychom dnes tato kritéria vyžadovali, byly by výsledkem buď lživé údaje, nebo bychom pro danou veřejnou zakázku nenalezli žádnou vhodnou nabídku. Výše uvedená formulace tak zatím vyjadřuje cíl budoucího vývoje.

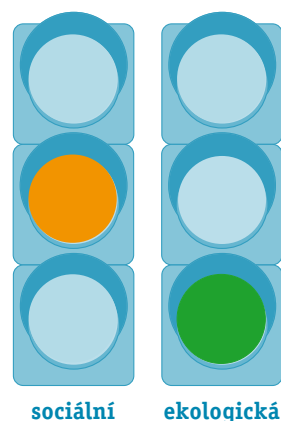
Aktuální právní situace

Zadavatel má při volbě a definici předmětu zakázky rozsáhlou dispoziční volnost. Hranice jsou stanoveny všeobecnými zásadami práva Evropské unie o konkurenci, transparentnosti a rovném zacházení. Zohledňování ekologických kritérií na tomto místě výběrového řízení bývá zpravidla bezproblémové. Některé právní interpretace vycházejí z toho, že uvedení sociálních kritérií na tomto místě je nepřístupné, neboť v současnosti nemůžeme s jistotou zkontrolovat pracovní podmínky v dodavatelských společnostech podniku.

Sociální a ekologická kritéria dle zákona

Veřejné instituce a zadavatelé veřejných zakázek mohou zasáhnout do začarovaného kruhu neférových nabídek a zhoršujících se pracovních a environmentálních podmínek. Legislativně jim to od roku 2004 umožňuje existující Směrnice Evropského parlamentu a rady č. 2004/18/ES a 2004/17/ES, která byla implementována také do české

legislativy - v novém zákoně o veřejných zakázkách (137/2006 Sb.). Ten nabízí možnost uplatnit při veřejných nákupech „požadavky týkající se zvláštních podmínek na plnění veřejné zakázky, a to zejména v oblasti sociální (...) nebo v oblasti životního prostředí“ (IV, § 44, čl. 8)

sociální

ekologická

6.3. • Specifikace zakázky

Ve Specifikaci zakázky definujte přesně kvalitu a zvláštní vlastnosti výrobku. Je třeba, aby veřejný zadavatel tyto specifikace uvedl, aby tak co nejvíce objasnil své technické, sociální a ekologické požadavky, a tedy aby tyto požadavky byly pro uchazeče naprosto srozumitelné a bylo možné porovnat je v pozdějších nabídkách. Odevzdané nabídky musejí tyto požadavky bezpodmínečně splňovat, je proto nutné přesně zde popsat minimální požadavky na hledané služby.

Návrh formulace

Veřejná soutěž na celkem XXX stolních počítačů s následujícím minimálním vybavením:

A) Technická specifikace:

- Typ procesoru: ...
- Operační paměť: ...
- Harddisk: ...
- Připojení k síti: ...
- Obrazovka: ... atd.

B) Sociální a ekologická kritéria

Ekologická kritéria

Ke stolním počítačům musí být k dispozici důkazy o tom, že je možné rozšiřovat je, recyklovat, že spoří elektřinu, a také důkazy o emisích a obsažených látkách.

Konkrétně:

- Možnost rozšiřování ...
- Možnost recyklovat: použití materiálů, které jsou zvláště vhodné pro recyklaci; sestavení, které vyhovuje recyklaci...
- Úspora energie: příkon, úsporný síťový zdroj, funkce pro úsporu energie ...
- Obsažené látky: redukce škodlivých látek...
- Nižší hodnoty emisí, hluku a záření
- Obalové materiály atd.

Sociální kritéria

Uchazeč musí prokázat, že výroba počítačů v jeho vlastních výrobních továrnách a ve výrobních továrnách dodavatelů probíhá v důstojných pracovních podmínkách, tzn. dodržování Konvencí Mezinárodní organizace práce 87 a 98; 29 a 105; 138 a 182; 100 a 111; 131; 115, 155 a 170; 1 a 30 a také 158 (www.ilo.org).

Technické know-how

Na formulování Specifikace zakázky by se měli podílet IT experti. Jde o to zformulovat speciální požadavky na používání tak, aby nedocházelo k předimenzování kapacity, přístroje měly co nejdelší životnost a zároveň docílily co možná nejvyšší energetické úspory a úspory prostředků.

Můžeme přihlédnout k certifikátům

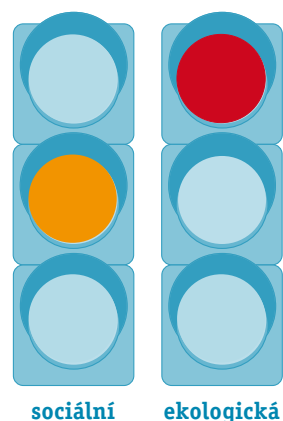
Při prokazování ekologických požadavků je možné přihlédnout k certifikátům oceňujícím šetrnost k životnímu prostředí, jako je Modrý anděl nebo certifikát TCO. Podle principu nediskriminace musíte ale uchazeči umožnit, aby obsah požadavků těchto certifikátů prokázal také srovnatelnými důkazy.

Alternativním řešením pro úsporu prostředků je thin client system

Na základě analýzy potřeb je možné vypsát jako alternativu thin client system umožňující úsporu prostředků.

Aktuální právní situace

Vzhledem k tomu, že v současnosti nemůžeme s jistotou zkontrolovat pracovní podmínky v dodavatelském řetězci podniku, je i zde sporné, zda je v tomto bodě řízení přípustné uvést sociální kritéria.

sociální

ekologická

6.4 • Výběr uchazeče

Kritéria výběru posuzují technickou a odbornou způsobilost uchazeče, abychom tak zjistili, zda je uchazeč schopen dodat požadované výrobky. Směrodatná je odborná znalost, způsobilost a spolehlivost uchazeče. Prověření uchazečovy způsobilosti je třeba provést ještě před tím, než ho zařadíte do vyhodnocení.

Návrh formulace

Uchazeč se zavazuje, že práce budou probíhat v důstojných pracovních podmínkách.

Dále se uchazeč zavazuje, že zajistí důstojné pracovní podmínky u svého dodavatele, tzn. dodržování Konvencí Mezinárodní organizace práce 87 a 98; 29 a 105; 138 a 182; 100 a 111; 131; 115, 155 a 170; 1 a 30 a také 158 (www.ilo.org).

Jako důkaz by měl uchazeč vyplnit přiložený formulář (viz příloha 1).

Předlohy jsou výhodou

Měli byste uchazečům poskytnout standardní předlohu Prohlášení uchazeče, abyste tak zajistili rovné zacházení s uchazeči a zároveň se vyvarovali toho, že by společnost odevzdala nejasné prohlášení. Takové předlohy mají navíc tu výhodu, že jako standardní dokumenty jsou pro potenciální dodavatele vždy dostupné.

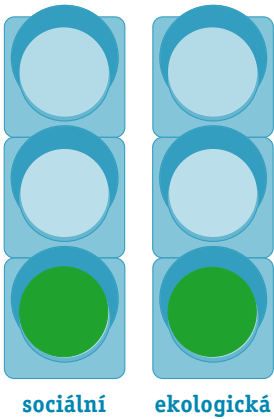
Aktuální právní situace

Sociální kritéria bývají často uváděna především v rámci výběrových kritérií. Například ve spolkové zemi Bavorsko používají takový postup. Vyloučení uchazeče z probíhajícího řízení musí být odůvodněno prokazatelným porušením lidských práv. Přiměřenost je otázkou právního výkladu.

Výběrová řízení v Bavorsku – jedině bez vykořisťující práce dětí

V Německu prohlásila bavorská vláda, že od roku 2008 jsou pro veřejnou soutěž nepřipustní uchazeči, kteří porušují Konvenci Mezinárodní organizace práce 182, tedy zákaz vykořisťující práce dětí. Takoví uchazeči jsou vyloučeni z dalšího procesu, jsou považováni za nespolehlivé. Podle právního výkladu bavorské vlády je skutková podstata práce dětí porušením lidské důstojnosti dle článku 1 Německé ústavy. Podle bavorských správních předpisů musí uchazeč kromě toho zaručit, že i jeho subdodavatelé a jejich dodavatelé fungují bez práce dětí. Tímto způsobem získává Bavorsko přehled o celém dodavatelském řetězci. Bavorská vláda tento způsob doporučuje.

6.5 • Dodatečná kritéria

Dodatečná kritéria jsou taková kritéria, která uchazeči nemusí bezpodmínečně splňovat. Pokud je nesplní, neznamená to jejich vyloučení z řízení. Naopak jejich splnění je hodnoceno pozitivně. Čím vyšší je hodnocení takového požadavku v rámci Dodatečných kritérií, tím větší je šance, že bude při řízení zohledněno. Při sociálně ekologickém nákupu je možné formulovat Dodatečná kritéria tak, aby lepší sociální a ekologické služby ocenila vyšším hodnocením.

Upozornění k bodovému hodnocení

Zde navržené priority a body jsou jen příklady a musejí být pečlivě přizpůsobeny každému výběrovému řízení, přičemž je dobré zvážit také faktory jako dostupný rozpočet, situace na trhu, význam sociálních a ekologických kritérií atd. Priority, které už jednou definujete v zadávacích dokumentech k veřejné soutěži, nelze dodatečně měnit a dát tak přednost třeba levnější nabídce.

Označení ekonomicky nejvýhodnější nabídka

Musíte přesně uvést, že zakázku získá nabídka, která bude z „ekonomického hlediska nejvýhodnější“, neboť jedině tak nebude při vyhodnocování nabídek rozhodující jen to, která nabídka je nejlevnější, ale rozhodovat budou i formulovaná kritéria.

Rozdíl mezi Dodatečnými kritérii a Technickými specifikacemi

Na rozdíl od závazných kritérií uvedených v Technické specifikaci (nebo Výběrových kritériích) nejsou Dodatečná kritéria povinná. Proto v Dodatečných kritériích uvádějte jen kritéria, která jste nezahrnuli v předešlých krocích řízení a která uchazeči nemusejí závazně splňovat. V Dodatečných kritériích ale můžete zmínit vyšší požadavky (např. ohledně spotřeby elektřiny počítače) než nutné minimum, které jste uvedli ve specifikaci zakázky.

Aktuální právní situace

Protože uvedená sociální kritéria se k předmětu zakázky vztahují jen nepřímo, není zatím zcela jasné, zda je jejich uvedení podloženo právní jistotou, s vývojem progresivního výkladu práva je to ale obhajitelné.

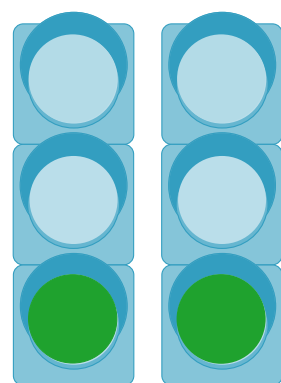

Návrh formulace

Zakázka bude zadána podle kritéria ekonomicky nejvýhodnější nabídky. V rámci vyhodnocení nabídky uděluje za následující vlastnosti produktu body. Je ale třeba předložit důkaz, že uvedená kritéria byla při dodávce objednaných počítačů naplněna.

Výrobky hodnotte podle následujících kritérií:

Celkem		100
Cena		60
Technická kritéria		10
	doplňková technická kritéria	
Ekologická kritéria		10
	doplňková ekologická kritéria (např. možnost rozšíření, nahrazení toxických látek, atd.)	
Sociální kritéria		20
a) transparentnost dodavatelského řetězce	Všechny stupně výrobního procesu včetně surovin, zahrnuje všechna místa výroby a objem produkce	5
	Jen přímí dodavatelé, včetně jejich výrobních míst a objemu výroby	3
	Jen přímí dodavatelé bez další specifikace	1
b) pracovní normy	Existuje zde Mezinárodní rámcová dohoda (IFA), která zahrnuje minimálně pracovní normy ILO	5
	Vícestranný kodex chování, který zahrnuje alespoň pracovní normy ILO	3
	Jednostranný kodex chování, který zahrnuje alespoň pracovní normy ILO	2
c) kontrola	Kontrola pracovních podmínek v podniku a u dodavatelů, na které se podílí zástupci odborů a případně organizací zabývajících se pracovním právem	5
	Kontrola pracovních podmínek v podniku a u dodavatelů, na které se podílí nezávislí zástupci odborů	2
d) povinnost informovat	Nezávislí zástupci odborů příp. organizací zabývajících se pracovním právem informují zaměstnance dodavatelského podniku o národních a mezinárodních pracovních právech, stávajících Mezinárodních rámcových dohodách a kodexech chování	5
	Podnik informuje zaměstnance dodavatelského podniku o národních a mezinárodních pracovních právech, stávajících Mezinárodních rámcových dohodách a kodexech chování	2

sociální

ekologická

6.6 • Ustanovení o plnění zakázky

Ustanovení o plnění zakázky jsou podmínky zakázky a jako takové jsou závazné pro každou společnost, která v řízení zvítězí. Vzhledem k tomu, že platí, až když se dojedná smlouva, není možné zvýhodnit na jejich základě nějakou společnost, která lépe splňovala sociální a ekologická kritéria. Uvést sociální a ekologická kritéria ve smluvních podmínkách je smysluplné pouze tehdy, kdy nejsou zahrnuta v jiných článcích veřejné soutěže.

Návrh formulace

Uchazeč se zavazuje provádět práce v důstojných pracovních podmínkách, tzn. dodržování norem ILO 87 a 98; 29 a 105; 138 a 182; 100 a 111; 131; 115, 155 a 170; 1 a 30 a také 158.

Dále se uchazeč zavazuje, že zajistí důstojné pracovní podmínky u svého dodavatele, tzn. dodržování norem ILO 87 a 98; 29 a 105; 138 a 182; 100 a 111; 131; 115, 155 a 170; 1 a 30 a také 158 (www.ilo.org).

Jako důkaz by měl uchazeč vyplnit přiložený formulář (viz příloha 1).

Prohlášení uchazeče

Uchazeč zaručí, že bude plnit Ustanovení o plnění zakázky tím, že podepíše Prohlášení uchazeče (viz příloha 1). Pokud dodavatel nemůže zaručit důstojné pracovní podmínky v celém dodavatelském řetězci, musí doložit, že provedl určitá opatření s cílem zlepšit pracovní podmínky v dodavatelském řetězci.

Předlohy jsou výhodou

Výběrové řízení musí z důvodu zajištění rovného zacházení s uchazeči zahrnovat předlohu Ustanovení o plnění zakázky. Každý uchazeč ji musí při podepisování smlouvy podepsat. V předloze Prohlášení o závazku vyjádříte co možná nejpřesněji opatření, která musejí uchazeči prokázat (viz příloha 1).

Sankce

Pokud uchazeč takový důkaz nepředloží, vyhrazuje si zadavatel právo uložit mu smluvní pokutu ve výši 5 % hodnoty zakázky nebo vypovědět smlouvu.

Ekologická kritéria

V Ustanovení o plnění zakázky můžete uvést určitá ekologická kritéria, která nelze interpretovat jako vlastnosti výrobku, jako např. specifikace postupu při zpětném přijímání přístroje nebo zahrnutí smlouvy o údržbě přístroje.

Aktuální právní situace

Evropská směrnice je implementována do zákona č.137/2006 Sb, kde se uvádějí „požadavky týkající se zvláštních podmínek na plnění veřejné zakázky“, jako místo, kde výslovně lze uplatnit ekologická a sociální kritéria.

7 • DODATEK

Zde uvedené dokumenty si můžete také stáhnout v angličtině na www.pcglobal.org, česky na www.ekumakad.cz

Příloha 1: Vzor Prohlášení uchazeče

Vlastní prohlášení o dodržování základních pracovních práv

při dodání zboží dle výběrového řízení:

Důkaz:

Je přiložen nezávislý certifikát o zaručení důstojných pracovních podmínek v celém dodavatelském řetězci.¹

☐ ano ☐ ne

Pokud takový důkaz předložit nemůžete, musíte odevzdat následující prohlášení:

Já/My zaručuji/zaručujeme, že výrobky jsou v celém dodavatelském řetězci vyráběny a/nebo zpracovávány v důstojných pracovních podmínkách. K tomuto ujištění přikládám/e informace o postupu při prosazování důstojných pracovních podmínek a jejich kontrole.

☐ ano ☐ ne

Pokud nemůžete přiložit ani toto prohlášení, je nutný následující příslib:

Já/My závazně prohlašuji/prohlašujeme, že můj/náš podnik, moji/naši dodavatelé a jejich subdodavatelé zavedli v podniku a v dodavatelských podnicích aktivní opatření pro dosažení cíle, tedy plnění důstojných pracovních podmínek. To znamená také splnění všech následujících kritérií:

1 Zveřejnění aktuální² situace v dodavatelském řetězci

☐ ano ☐ ne

2 Jednostranné kodexy chování, mezinárodní rámcová dohoda nebo vícestranné kodexy, které uchazeče zavazují k zohledňování základních pracovních práv; jejich obsahem jsou minimálně základní pracovní normy ILO.

☐ ano ☐ ne

3 Kontrola dodržování zákonných úprav, případně Mezinárodní rámcové dohody nebo kodexu chování v podniku a dodavatelských podnicích.

☐ ano ☐ ne

4 Pevně stanovené a transparentní postupy pro nápravu zjištěných prohřešků proti pracovnímu právu.

☐ ano ☐ ne

5 Poučení zaměstnanců v podniku a u jeho dodavatelů o platném národním pracovním právu, mezinárodních pracovních právech, případně o Mezinárodní rámcové dohodě nebo kodexech chování.

☐ ano ☐ ne

Zadavatel si vyhrazuje možnost pověřit kontrolou učiněných výpovědí nezávislé znalce. Pokud uchazeč vědomě uvedl lživé údaje, vyhrazuje si zadavatel právo uložit mu smluvní pokutu ve výši 5 % hodnoty zakázky nebo okamžitě vypovědět smlouvu..

V dne

razítko společnosti, podpis

1 „Celým dodavatelským řetězcem“ se rozumí všechny přímé dodavatelské podniky, všichni subdodavatelé a dodavatelé surovin mědi, cínu, křemíku, kobaltu, platiny a zlata.

2 Aktuální jsou informace, které nejsou starší než dvanáct měsíců. Vzhledem k tomu, že vztahy mezi dodavateli se v tomto odvětví mění rychle, nemají starší informace pro aktuální dodací smlouvy příliš význam.

Příloha 2

Vzor Dotazníku pro dodavatele

1 Management pro sociální a ekologickou udržitelnost ve vašem podniku	ne	ano
1.1 Zřídli jste ve vašem podniku management pro sociální a ekologickou udržitelnost? Na zvláštní papír uveďte laskavě kontaktní osobu.		
1.2 Zformulovali jste cíle pro zlepšení sociální a ekologické udržitelnosti ve vašem podniku a zachytili jste je písemně?		
1.3 Platí tyto cíle výslovně pro dodavatele a subdodavatele?		
1.4 Jak se dodržování cílů pro sociální a ekologickou udržitelnost odráží v dodavatelském řetězci? Uveďte na zvláštním papíře.		
1.5 Zahrnují formulované cíle závazky k dodržování následujících pracovních práv ve vlastním podniku/dodavatelském podniku?	ne	ano
• svoboda sdružování a právo na kolektivní vyjednávání podle Konvence ILO 87, 98		
• zákaz nucených prací podle Konvence ILO 29, 105		
• zákaz práce dětí podle Konvence ILO 138, 182		
• nediskriminace podle Konvence ILO 100, 111		
• vyplácení mzdy zajišťující existenční minimum podle Konvence ILO 131		
• ochrana vlastní bezpečnosti a zdraví na pracovišti podle Konvence ILO 115, 155, 170		
• dodržování maximální stanovené pracovní doby (48 hodin týdně a maximálně 12 přesčasových hodin podle Konvence ILO 1 a 30)		
• vydání pracovní smlouvy zaměstnancům		
1.6 Zaznamenali jste již úspěchy resp. zlepšení ve smyslu požadavků uvedených v bodě 1.5? Uveďte na zvláštním papíře.		
1.7 Informujete a školíte pravidelně zaměstnance o tématu sociální a ekologické udržitelnosti?		
1.7.1 Pokud ano, provádějí školení externí organizace?		
1.7.2 Pokud ano, podílejí se na školení nezávislé organizace? Uveďte laskavě na zvláštním papíře.		

1.8 Kontrolujete ve vlastním výrobním podniku a v dodavatelských podnicích dodržování pracovních a ekologických norem?		
1.8.1 Pokud ano, provádějí kontrolu externí organizace?		
1.8.2 Pokud ano, podílejí se na kontrole nezávislé organizace? Uveďte laskavě na zvláštním papíře.		
2 Stolní počítač	ne	ano
2.1 Zahrnuje politika udržitelnosti vašeho podniku podmínky likvidace?		
2.1.2 Znáte původ kovů použitých ve stolním počítači?		
2.1.3 Pokud ne, pokusili jste se zjistit, jak dodavatelský řetězec nakládá s kovy při likvidaci?		
2.2 Vyhovují vaše výrobky požadavkům na snížení škodlivých látek podle Modrého anděla RAL-UZ-78 (Blauer Engel, www.blauer-engel.de)		
2.3 Byly vaše počítače oceněny ekologickým certifikátem? Uveďte laskavě na zvláštním papíře.		
2.4 Obsahují podklady k výrobku údaje o spotřebě elektřiny při maximální zátěži a v úsporném režimu?		
2.5 Je možné ve vašich počítačích snadno vyměnit procesor nebo rozšířit operační paměť?		
2.6 Má váš podnik vlastní program pro příjem starých počítačů?		
2.7 Je možné materiály použité ve vašich počítačích recyklovat?		
3 Obaly	ne	ano
3.1 Učinili jste opatření, aby se snížil objem obalových materiálů?		
3.2 Jsou obalové materiály z obnovitelných surovin?		

Příloha 3: Prohlášení o nákupu IT produktů vyrobených dle zásad spravedlivého obchodu

V posledních letech se již objevilo několik iniciativ pro ekologicky zaměřený veřejný nákup. Dokumenty jako Green Public Procurement Training Toolkit Evropské komise, Příručka programu UNEP – pro udržitelný nákup IT vybavení nebo Greenpeace Guide to Greener Electronics, nabízejí připomínky k realizaci ekologického IT nákupu a veřejní zadavatelé by je proto měli používat. Pro zapojení sociálních kritérií naproti tomu máme dosud jen málo pomůcek. V tomto Prohlášení se uchazeči osobně zavazují k zohlednění sociálních kritérií.

[Uveďte jméno příslušné instituce] prohlašujeme, že při veřejných zakázkách:

1 Dbáme na dobré pracovní podmínky v celém dodavatelském řetězci

Veřejné instituce mohou přispět ke zlepšení pracovních podmínek ve výrobních řetězcích IT produktů. Pro odběr fair vyráběných produktů mohou využít svou sílu na trhu. Pracovní podmínky by měly být relevantním kritériem nákupu. Minimálním požadavkem přitom je, aby pracovní podmínky vyhovovaly následujícím požadavkům Mezinárodní organizace práce: svoboda sdružování a právo na kolektivní vyjednávání; zákaz nucených prací; zákaz vykořisťující práce dětí; zákaz diskriminace; právo na bezpečnost na pracovišti; právo na bezpečné a pro zdraví nezávadné pracovní podmínky; dodržování maximálního počtu odpracovaných hodin; právo na mzdy zajišťující existenční minimum.

2 Transparentnost dodavatelských řetězců

Udržitelnost může být skutečně zajištěna, jen pokud kromě podniku budou mít možnost nahlédnout do dodavatelského řetězce daného výrobku i zadavatelé. Veřejné instituce mohou své dodavatele přimět k tomu, aby zveřejnili veškeré dostupné informace o svých dodavateli a subdodavateli. Pokud uchazeč nemůže takové informace poskytnout, měl by dodavatelský podnik vyvinout snahu o větší transparentnost.

3 Nekupujte IT produkty od podniků, které porušují lidská a pracovní práva

V každém případě by měl být odmítnut nákup produktů, které byly vyrobeny v podmínkách porušujících lidská a pracovní práva. Pokud existují dostupné informace o příslušných prohřešcích výrobce, mělo by to stačit k vyloučení takové společnosti z řízení, a to i v případě, kdy se ukáže, že k takovým prohřeškům dochází v dodavatelském řetězci výrobce. Informace o porušování pracovních a lidských práv lze čerpat ze soudních rozhodnutí, zpráv mezinárodních organizací, studií nevládních organizací a podobných zdrojů.

4 Záruka udržitelné likvidace použitých IT výrobků

Mnoho IT výrobků končí jako elektrošrot, který je exportován do rozvojových zemí. Pracovní podmínky při jejich rozebírání jsou tam často špatné a zdraví škodlivé. Veřejné instituce by při nákupu nových počítačů měly vzít v potaz možnost opětovného použití a také zohlednit nízký podíl toxických látek a dlouhou životnost přístrojů. Když veřejné orgány vyřazují staré přístroje, měly by předat počítače, které jsou ještě funkční, k opětovnému použití tzv. ReUse spolkům. Při likvidaci nefunkčních počítačů je třeba dbát, aby počítače nebyly ilegálně exportovány do rozvojových zemí, a dodat je pokud možno přímo výrobci. Případně je lze odevzdat v místním sběrném dvoře. Nedoporučujeme odevzdávat počítače soukromým podnikům se šrotem.

5 Zjištění původu kovů použitých v IT hardwarech a požadavků, jež kladl uchazeč na udržitelnost

V poslední době jsou IT podniky ve své roli odběratele kovů stále citlivější. Trvale udržitelný odběr znamená, že se sníží negativní dopady na životní prostředí, obyvatele/obyvatelky a pracovníky/ce. Veřejné instituce mohou podněcovat podniky vyrábějící elektroniku k tomu, aby učinily aktivní opatření pro trvale udržitelnou likvidaci. Konkrétní postupy mohou podniky určit na základě doporučení kampaně (www.makeitfair.org).

6 Případná opatření by měla zajistit, aby při koupi IT hardwaru nebyl vyvíjen tlak na dodací lhůty, mzdy a pracovní dobu

Tlak, který značkové podniky vyvíjejí na dodací lhůty a ceny svých dodavatelů, je podstatným faktorem, který zapříčiňuje porušování pracovních a lidských práv v dodavatelském řetězci IT produktů. Dodavatelé jsou pod tlakem, musejí zrychlit výrobu, zvýšit pracovní náklady a požadovat delší pracovní dobu. Odnášejí to zpravidla zaměstnanci. Veřejné instituce by měly vzít v potaz, že pokud objednávají zboží za dumpingovou cenu nebo s extrémně krátkými dodacími lhůtami, může to mít negativní dopady na zaměstnance a měly by proto svá řízení v tomto smyslu upravit.

8 • DALŠÍ LITERATURA

Pracovní podmínky a zohledňování životního prostředí v odvětví IT

- **System Error. Die Schattenseiten der globalen Computerproduktion** (Systémová chyba. Stinné stránky celosvětové počítačové produkce)
V této brožuře naleznete přehled nejpodstatnějších problémových oblastí počítačové produkce a přístupů k jednání. WEED 2008.
- **Jenny Chan, Charles HO, Odvrácená strana kyberprostoru. Pracovní podmínky čínských výrobců hardwaru.**
Brožura informuje o porušování pracovních práv v čínských dodavatelských podnicích společností Dell, Lenovo, Fujitsu-Siemens-Computers ad. Ekumenická akademie Praha, 2009
- **Unsichtbare Kosten. Ungleiche Verteilung ökologischer Risiken in der globalen Computerindustrie** (Neviditelné náklady. Nerovnoměrné rozložení ekologických rizik v globálním počítačovém průmyslu)
Brožura seznamuje čtenáře s ekologicko-sociálními problémy, které provázejí počítače po celou dobu jejich existence – od surovin až po šrotování. WEED 2007.
- **High-Tech-Sweatshops in China. Arbeitsrechte im internationalen Standortwettbewerb und die Perspektiven von Corporate Social Responsibility** (High-Tech-Sweatshops v Číně. Pracovní práva v mezinárodní soutěži a perspektivy Corporate Social Responsibility)
Dokumentace s příspěvky aktivistů z nevládních organizací a odborářů z Mexika, Číny a Německa k IT a hardwarovému průmyslu a nástrojům dobrovolné odpovědnosti podniků. WEED 2007.
- **Digitale Handarbeit. Chinas Weltmarktfabrik für Computer** (Digitální ruční práce. Čínská továrna na počítače na celosvětovém trhu)
Dokumentární film, 28 minut, jazyky: němčina, angličtina, francouzština, čeština (titulky). WEED 2008.
- **Der Weg eines Computers. Von der globalen Produktion bis zur Verschrottung** (Cesta počítače. Od celosvětové výroby až ke šrotování)
CD-ROM o vzdělávacích pracích. WEED a Germanwatch 2007. Materiály nyní ke stažení na www.weed-online.org

Veřejný nákup IT

- **Sustainable procurement guidelines for office IT equipment – Background report a Product Sheet**
Detailní předloha pro veřejné soutěže na IT vypracovaná pro

nákup v institucích OSN. Autoři důkladně zohledňují ekologická kritéria, ale jako téma pro nákup jsou uvedeny i pracovní podmínky v dodavatelském řetězci. ICLEI a UNEP 2008.

Ke stažení na www.procureITfair.org.

- **Příručka Procura+ k udržitelnosti veřejného nákupu a efektivního využití nákladů**

Výrobní kritéria různého zboží, např. elektrických a elektronických kancelářských přístrojů (IT). Pozornost je věnována ekologickým kritériím. ICLEI 2007. Ke stažení na www.procuraplus.org.

- **Wege aus der Dumpingfalle. Der Preiskampf auf dem Computermarkt und die Potentiale des sozial-ökologischen öffentlichen Einkaufs.** (Kudy z dumpingové pasti. Boj o ceny na trhu s počítači a potenciály sociálně ekologického veřejného nákupu)
Brožura doporučuje sociálně ekologický nákup jako prostředek proti dumpingovým tendencím na trhu s IT a jejich sociálně ekologickým dopadům. WEED 2008. Ke stažení na www.weed-online.org.

Sociálně ekologický nákup dalších výrobků

- **RESPIRO-Leitfaden Textilien: für sozial-verantwortliche Beschaffung von Textilien und Bekleidung** (Příručka programu RESPIRO – textilní zboží: pro sociálně odpovědný nákup textilu a oděvů)
Detailní příručka pro nákup textilního zboží a dodržování důstojných pracovních podmínek v celém dodavatelském řetězci; s mnoha analogiemi pro nákup IT vybavení. Eurocities a ICLEI 2007. Ke stažení na www.iclei-europe.org/procurement.
- **Vorteile überzeugen – Nachhaltige Beschaffung in der kommunalen Praxis** (Přesvědčivé výhody – udržitelný nákup v komunální praxi)
Jsou zde zachyceny výhody a možnosti udržitelného nákupu s příklady z praxe v Německu. ICLEI a agenda transfair 2007. Ke stažení na www.iclei-europe.org/procurement.
- **Nadelstiche in die öffentliche Hand.** (Výčítky veřejným zadavatelům)
Brožura popisuje porušování pracovního práva a strategie jednání se zaměřením na veřejný nákup v odvětví oděvů, počítačů ad., CIR, CorA 2007
- **Příručka Carpe: Zodpovědný nákup měst**
Příručka přesahuje obor a zachycuje metody udržitelného nákupu s důrazem na etická kritéria (relevantní pro politický a sociální rozvoj). Eurocities 2004. Ke stažení na www.carpe-net.org.

Právní situace

- Öffentliche Beschaffung von Desktop-PCs unter Berücksichtigung sozialer Kriterien. Vergaberechtliche Aspekte (Veřejný nákup stolních počítačů s ohledem na sociální kritéria. Z hlediska zadávacího práva)

Prezentace právníků Christiana Buchmüllera a Jörna Schnutenhause k odborné debatě asociace WEED na téma nástroje veřejného fair nákupu počítačů (listopad 2008). Příručka Buy IT fair vychází především z výsledků tohoto odborného posudku.

Ke stažení na www.pcglobal.org.

- Fair zásobování obcí a základní pracovní normy

Právníkový posudek, Servicestelle Kommunen in der einen Welt (Servisní středisko Obce v jednom světě) 2007.

Ke stažení na www.service-eine-welt.de.

- Sustainable Procurement in a European Context: practises of IT procurement in five EU countries

Porovnání právní situace v pěti evropských zemích s ohledem na udržitelný nákup zejména IT přístrojů. ProcureITfair 2008.

Ke stažení na www.procureITfair.org.

9 • INTERNETOVÉ ODKAZY

- www.cora-netz.de

Corporate Accountability – Síť pro zodpovědnost podniků (CorA): Německá síť více než 40 nevládních organizací, která se zasazuje o závaznou zodpovědnost podniků

- www.iclei.org

ICLEI – Local Governments for Sustainability: Mezinárodní síť více než 1000 národních, regionálních a lokálních vládních organizací, které se zavázaly k trvale udržitelnému rozvoji.

- www.service-eine-welt.de

Kommunen in der einen Welt (InWent): Servisní středisko podporuje pracovníky ve správě, nevládních organizacích a politice v naplňování strategií udržitelného rozvoje.

- www.procureITfair.org

ProcureITfair – Kampaň pro sociálně ekologický nákup počítačů

- www.procuraplus.org

Kampaň Procura+ pro udržitelný nákup

- www.weed-online.org

WEED – Weltwirtschaft, Ökologie & Entwicklung e.V.

- www.pcglobal.org

PC Global – projekt asociace WEED e.V.

- www.public-procurement.cz

Stránky uvádějící souvislost veřejných zakázek a sociálních otázek, přehled zákonných úprav zadávání veřejných zakázek.

10 • GLOSÁŘ

Ustanovení o plnění zakázky

V Ustanovení o plnění zakázky jsou formulovány zvláštní požadavky, které musí dodavatel během smluvní doby splňovat. Potud jsou podřízené vlastnímu procesu výběrového řízení. Jejich plnění se požaduje jen po úspěšném uchazeči jakožto součást smlouvy, ale předem musí být transparentní pro všechny uchazeče.

Předmět zakázky

Definice předmětu zakázky stanovuje, co má být koupeno. Pokud je to prospěšné a ve zřejmém vztahu k danému nákupu, mohou zde být zahrnuty sociální a ekologické cíle nákupu. Uchazeči tak musejí při odevzdávání nabídky uvedená sociální a ekologická kritéria nutně splňovat. Tyto podmínky konkretizujte ve Specifikaci zakázky.

Výběr uchazeče

Kritéria výběru posuzují technickou a odbornou způsobilost uchazeče, abychom tak zjistili, zda je uchazeč schopen dodat požadované výrobky. Směrodatná je odborná znalost, způsobilost a spolehlivost uchazeče. Prověření uchazečovy způsobilosti je třeba provést ještě před tím, než ho zařadíte do hodnocení.

Modrý anděl

Ocenění Modrý anděl se přiděluje od roku 1978 a je zárukou kvality výrobků a služeb, které jsou ekologické. Spadají sem mimo jiné výrobky, které šetří elektřinu, nejsou hlučné a je možné je recyklovat.

Spravedlivý obchod/Fair Trade

Označuje kontrolovaný obchod, při kterém jsou nákupní ceny produktů obvykle vyšší než ceny na světovém trhu. Zajišťuje dodržování sociálních norem ve výrobě a dbá na ochranu zdraví a přírody.

Základní pracovní normy ILO

Jsou minimální normy, které stanovila Mezinárodní organizace práce – zvláštní organizace Spojených národů – pro zlepšení podmínek, ve kterých lidé pracují. Bez ratifikace mají bezprostřední platnost a zavazují členské státy ILO k jejich dodržování (www.ilo.org).

Mezinárodní rámcové podmínky

Smlouvy o pracovních normách uzavřené mezi Celosvětovou odborovou organizací (GUF – Global Union Federation) a nadnárodními podniky. Dosud platí ve velké části západoevropských podniků a v odvětvích, ve kterých jsou odbory již tradičně silné. Mezinárodní rámcové podmínky mohou platit také pro dodavatele z rozvojových zemí. Jádro těchto podmínek je obsažené v základních pracovních normách ILO, většinou ale zahrnují širší závazky. Dohledem na jejich dodržování je pověřena komise složená z podnikatelů a zaměstnanců/zaměstnankyň.

Zvláštní ekonomická zóna

Geograficky vymezené území, ve kterém částečně platí jiná ekonomická, daňová a pracovní práva než ve zbytku země. Cílem je přilákat zahraniční investory, výroba se zaměřuje na vývoz.

Certifikát

Označení kvality nějakého výrobku, které by mělo spotřebitelům zaručit, že výrobek splňuje určité sociální a/nebo ekologické minimální normy.

Specifikace zakázky

Ve Specifikaci zakázky definujete přesně kvalitu a zvláštní vlastnosti výrobku. Je třeba, aby veřejný zadavatel tyto specifikace uvedl, aby tak co nejvíce objasnil své technické, sociální a ekologické požadavky, a tedy aby tyto požadavky byly pro uchazeče naprosto srozumitelné a bylo možné porovnat je v pozdějších nabídkách. Odevzdané nabídky musejí tyto požadavky bezpodmínečně splňovat, je proto nutné přesně zde popsat minimální požadavky na hledané služby.

Vícestranný kodex

Na kodexech chování s vícestrannou účastí se kromě podniků podílejí investoři (aktéři, zájmové skupiny) jako nevládní organizace, vládní místa a odborové organizace. Zpravidla mají normy definované ve vícestranných kodexech dalekosáhlejší dopad než jednostranné, firemní kodexy a zahrnují nezávislou kontrolu pracovních norem.

Směrnice RoHS

Evropská směrnice RoHS (Reduction of Hazardous Substances) z roku 2003 sází při řešení problému stále narůstající hory odpadu z vyhozené elektroniky na prevenci a stanovuje maximální hodnoty nebezpečných látek v elektrovýrobcích a elektronice.

Subdodavatel

Podnik, který dodavatelskému podniku konečného výrobce dodává součástky.

Certifikát TCO

Certifikát TCO uděluje zastřešující spolek švédské zaměstnanecké a úřednické odborové organizace Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) výrobkům, které se používají v kancelářích. TCO'99 je certifikát pro stolní počítače a notebooky, monitory, klávesnice a tiskárny. Mimo jiné zahrnuje ergonomické požadavky, ale také údaje o emisích a používání chlorovaných ředidel, FCKW, chlorovaných ochranných prostředků.

Jednostranný kodex chování

Podnik se kodexem chování (Code of Conduct) zavazuje k tomu, že bude dodržovat určité sociální a také ekologické normy. Kromě firemních kodexů chování existují také kodexy, které platí pro více firem z daného odvětví. Obsah kodexů se zpravidla řídí základními pracovními normami ILO. Některé ale zaostávají i za nimi. V současnosti mají téměř všechny velké značkové podniky a také mnoho dodavatelských společností kodex chování.

Výrobní řetězec

Kompletní cesta výrobku od základního stavu až ke konečnému spotřebiteli; všechny kroky dalšího zpracování a s tím spojeného zvyšování hodnoty.

Dodavatelský podnik

Podnik, který dodává konečnému výrobcí.

Dodatečná kritéria

Dodatečná kritéria jsou taková kritéria, která uchazeči nemusí bezpodmínečně splňovat. Pokud je nesplní, neznamená to jejich vyloučení z řízení. Naopak jejich splnění je hodnoceno pozitivně. Čím vyšší je hodnocení takového požadavku v rámci Dodatečných kritérií, tím větší je šance, že bude při řízení zohledněno. Při sociálně ekologickém nákupu je možné formulovat Dodatečná kritéria tak, aby lepší sociální a ekologické služby ocenila vyšším hodnocením.

Novinky**Studie**

Jenny Chan, Charles HO, Odvrácená strana kyberprostoru. Pracovní podmínky čínských výrobců hardwaru,

Ekumenická akademie Praha, 2009

Empirická studie o pracovních podmínkách ve dvou dodavatelských továrnách společností Fujitsu-Siemens-Computers, Dell a Lenovo

Z obsahu:

- Porušování pracovních práv v továrnách
- Ukázky z rozhovorů s čínskými zaměstnanci/zaměstnankyněmi
- Požadavky Kampaně ProcureItfair na značkové podniky a veřejné instituce

Dokumentární film

Digitale Handarbeit - Chinas Weltmarktfabrik für Computer (Digitální ruční práce. Čínská továrna na počítače na celosvětovém trhu)

DVD, 28 minut, jazyky: němčina, angličtina, francouzština, čeština

Z obsahu:

Průlom digitálního věku, virtuální svět, softwarová výroba? Ne! Ve filmu se vyjasňují stinné stránky globalizované výroby počítačů, která má jen málo společného s „čistou“ image tohoto odvětví. Miliony migrujících pracovníků dřou v továrnách ve zvláštních ekonomických zónách pro počítačové koncerny. Denně 12–14 hodin práce, 6–7 dní v týdnu nejsou ničím neobvyklým – a to vše se mzdou, která nestačí ani pro existenční minimum. Film vysvětluje souvislosti a ukazuje perspektivy. Slovo zde dostali aktivisté za pracovní práva a dělnice.

Objednejte si u Ekumenické akademie,

Na Míčáncích 1, 101 00 Praha 10, www.ekumakad.cz, tel. a fax. 00420 272737077, e-mail: ekumakad@ekumakad.cz

Ekumenická
Akademie
Praha

